

Karel Hlaváček: Mstivá kantilena

Druhá knížka páně Hlaváčková je poesie zoufale a paradoxně ironická, násilně zlomená a roztříštěná, v groteskně dusné stíny antikvářských dekorací vydrážděná a vytřeštěná, v těžké sazovitě hnědé lijáky žlučí, hněvu, hoře a lítosti smytá a přitom všem nebo spíše proto všecko napjatě nějak a mučivě jímavá, blízká, dřimotně a hořce důvěrná ubohé zoufalé *naši* moderní duši.

Jisto je totiž nade všecku pochybu, že tento druhý sešit poesii p. Hlaváčkových je bližší české, naší notě, kolektivné duši a náladě, než křehký, graciesní, jemnou bělí zkropený, ale abstraktně stilisovaný svazeček první, *Pozdě k ránu*. Křehká, parnatá, kolekcionářsky rozmarná a virtuosně, ale vcelku přece jen indiferentně a spíše labužnický než osudně vyvolaná nota koketního a diletisujícího básnického flirtu z této knihy skoro úplně . . . odpařila se . . . a zbyla jen teskná, těžká, bolestně slitá a bouřlivě svinutá rosa hoře, hněvu a marnosti. *Rokoková* graciesní hravě mihotavá nálada, která ležela nad první knihou, ustupuje středověky tvrdé, ze sociálních bouří a politických revolt minulosti zkonstruované *dekoraci*, která je jen *symbolem a náladovou rovnomocninou* temné, těžce bezmocné a kalně zoufalé naší domácí, české, moderní bídy a muky. Básník mluví v dalekých, rychle a letmo ve svém tónu a akcentu jen chycených nárážkách a defilujících visích, v temných, soumravných, barokně urputných a mozek posedajících halucinacích, v útržcích obraznosti a rozmetaných stonech a křečích srdce . . . ale ta celá *féerie* je tu jen jako poetická iluze ryzího lyrismu, jehož oblačná hra je

tu jen proto, aby tím tvrdším kontrastem zabodly a zařizly se do duše ty zoufale kalné, hmotně těžké a hluboko rozhlodané, základní, podložené *Keynotes*.

Pod silně a jakoby v leptaných okrajích vyvolanou dekorací Guezů, lancknechtů, srocených a rozjivených nebo zoufale rozprášených davů . . . pod celou tou dürerovsky ponurou a upírovitou, velkolepě ve tmě svinutou dekorací zpívá, hlodá a rozežírá se zlé, do duše zařáté hoře bídy, marnosti a zoufalství, bezúspěšné a rozprášené revolty, prohrané a navždy ztracené bitvy, a tato základní klíčová nota je ve své ryze lyrické esenci, zpěvné a důvěrně bytostné, opravdu naše, česká, přítomná, rase immanentní.

V tuto lyrickou notu, v její hluboce žalobný a temně lkavý proud rozplývá se v této knize snáze ještě a plněji a do utonutí všecko, co v předešlé ještě zůstávalo trčet jako statická a antikvářská stafáž. Subtilnější rytmy a paradoxněji a uměleji instrumentované verše četli jsme v první knize . . . verše křehké a dechnuté do nejvláčnějších oparů, roztřepené do nejopálovějšího krajkoví a oblitě nejtěžší, pohaslou a ještě přece svítící irradiací. Není jich již tolik v této knize . . . prostší a sevřenější, v jeden temný střed spíše svedena je intonace této druhé knihy — ale vnitřní základní hudby duše rytmované na temném, černém suknu prostřeném, monotonně těžkém, ale slavném a čistém tónu srdce je v této druhé knize více.

Pan Hlaváček je snad nejvyslovenější, nejplněji a nejryzeji, *nejplastněji lyrický* talent moderní naší generace. Všecko, co doléhá z vnějšího světa na jeho duši, všecko, co propouští pod zorným úhlem svého temperamentového typu, úzkou jinak a neprodyšně skoro přiléhavou brankou své emoce . . . všecko, co dojde v této úzké a podlomenými oblouky sklenuté komoře a huti umělecké formace, zpívá a zvoní tím tekutým stříbrem, tím sladce a teskně plačícím, *právě lyrickým a právě živelným* pramenem, tím ze samého centra věcí tryskajícím rytmem, kterým odhalují svůj poslední ukrytý smysl . . . ne vzdálenou a značkovou řečí logic-

kou . . . nýbrž samým *zpěvem* a samým *slinem* svého prapůvodu a prapříčiny. P. Hlaváček zná tajemství této bezprostřední, rázové a hluboce smyslové apercepce, toho základního postižení a pojetí na ráz a celek, v jedné splynulé a celkové vlně, v samém toku života a krve, v rozjiskřené vlně nesoucí koráb života a šlehaající od stébbla trávy až po tekutý oblak a tančící hvězdu . . .

Pan Hlaváček není z velikých syntetiků, vládců rozpěněnými a odstíněnými orchestry, pracujících nakupenými a podideovými dynamickými architekturami vzepjatými uměleckými a psychologickými hodnotami. Není z těch, kdož setkávají znova symbolickou báseň podle vesmírové a kombinují nové romány jejich prvků, týčí z bídného daného materiálu nové stavby typičtější pozemských a slavnější skutečných.

Jeho talent jest úzký, ale také čistý, melodický a ryzí. Stříbrný, vysoko trysklý pramen flétny, zlomený v teskné roztržštěné přšce, v rozhozených krůpějích, které někdy vyhlížejí jako umělá a bravurní hra, jako zábava dlouhé chvíle a šťastně a virtuosně provedené žonglérské triky . . . které však brzy prozradí svou podstatu tím teskným, z hloubi nitra plačícím melodickým stezkem, tou lkavou hudbou vnitřního, plného timbru, jaký vždycky schází dutým, z vnějška lepeným hračkám.

V době padělaných velkých póz a falešných velkých gest může být zvláště milý pohled na tuto zdánlivě křehkou a bibelotovou poesii, na tyto malé, jako ve stříbře tepané a archeologicky a exoticky někdy zabarvené piěgy.

— Hračky, řekne nadutý a střízlivý kantorský rozum a zamžourá s obdivem na theatrální lešení a jarmareční jalový pathos kothurnových románů a dramát, na vycpané hastroše „životných“ charakterů a dějů u sousedů a konkurentů.

— Ale sesterská duše, která pochopila strašnou záměnnou ironii hry a života, zastaví se a dlouhým pohledem pohládí tu bolest, hoře, stesk, bídu a krev, z nichž vykvetl ten miniaturní, průhledný, hravě a jako v rozmaru dechnutý krystal. Hračka, snad. Ale jsou hračky, na nichž bolelo více srdce, než dřevo, jež

řezal nůž, a jsou hračky, jež zbarvilo více krve, než monumentálně snad vyhlížející, ale přitom ve skutečnosti prázdná a dutá prkenná lešení, jimž se říká pomposně třeba světová epepej.